

LITKE KÖZSÉG ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEI

A község műemlék épületei:

Római Katolikus Plébánia	(XVIII. sz.)
Koháry-féle Menház	(1725)
Római Katolikus Templom	(1766)
Koháry-féle Magtár	(XVIII. sz.)

Az első három műemlék épület az orsós-szalagtelkes szerkezetű Ófalu három szomszédos telkén – a templom és az ispotály az „orsó” belsejében, a plébánia a külső ívén – helyezkedik el. Az azonos stílusú műemlék-együttest 2003-ig műemlék jellegüként tartották nyilván a Magtárral együtt. 2005-től, mint műemlékek szerepelnek.

A fenti épületek keletkezése, története szorosan kapcsolódik az itt földbirtokos, nemesi családhoz, a Koháryakhoz. A család férfi tagjai a török ellenes harcokban tűntek ki hősi tetteikkel, ez segítette felemelkedésüket, meggazdagodásukat (1616: bárói rang; 1685: öröklődő grófi cím; 1815: hercegi cím).

A XVII. században még a Balassa család birtokosa Litkének. A XVIII. század első felétől, családi kapcsolat révén a Koháry család lett a falu földesura. Balassa Imréné leányát feleségül vette báró Koháry I. István, a füleki vár parancsnoka. A törökök elleni ütközetben Léva mellett 1664-ben hősi halált halt. Örököse, fiuk Koháry II. István, a füleki vár kapitánya, Hont Vármegye örökös főispánja, nőtlen, költő, Habsburg-párti főúr a császártól 1685-ben öröklődő grófi címet kapott. 1731-ben, 82 évesen halt meg. Réz koporsóban a garamszentbenedeki (Hranský Beňadik – Szlovákia) sírboltban nyugszik.

A Koháry nemzetség utolsó férfi tagja gr. Koháry Ferenc József, aki már akkor élt, amikor nem fenyegettek a török támadások. Hivatalnoki karriert választott: királyi udvari kancellár, a magyar királyi kamara elnöke. Ő is volt Hont megye főispánja. A császártól 1815-ben hercegi címet kapott.

Egyetlen leányát, Mária Antónia Gabriella hercegnőt 1816-ban feleségül vette herceg Coburg György Ferdinánd. 1827-ben honfiúsították, a Koháry-birtokok tulajdonosa lett, így Litkéé is. A családi nevét felesége nevével egyesítette: Koháry-Coburg hercegi család.

Alapítványt hoztak létre a Menház gondozására. Felügyeletét a mindenkor litkei plébános látta el.